

Návrh usnesení ústavně právního výboru

ÚPV přerušuje projednávání vládního návrhu, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Smlouva mezi Českou republikou a Svatým stolcem o některých právních otázkách, podepsaná v Praze dne 24. října 2024 /ST 844/, dále jen "smlouva", do zpracování právních analýz, které odpoví na následující otázky:

1. Postavení smlouvy v ústavním pořádku

Jaké postavení bude mít tato smlouva z pohledu ústavního pořádku ČR, tj. zda jde o mezinárodní smlouvu o lidských právech a základních svobodách, ve smyslu nálezu Ústavního soudu č. 403/2002 Sb., případně zda takový status náleží pouze některým z ustanovení smlouvy. Mají charakter lidskoprávní smlouvy, která je součástí ústavního pořádku podle judikatury Ústavního soudu, i ustanovení zmiňující výslovně katolickou církev - ve světle čl. 2 odst. 1 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), který zapovídá vázání se na určitou ideologii nebo náboženství?

2. Stanovení mezí výkonu zpovědního tajemství a práva obdobného zpovědnímu tajemství

Jakým způsobem budou stanoveny meze práv přiznaných v čl. 4 odst. 1 a 2 smlouvy ve smyslu čl. 4 Listiny, pokud nejsou ve smlouvě stanoveny? Použije se úprava v Listině a příslušných zákonech?

Existuje riziko, že zákonodárce nebude moci v budoucnu restriktivněji upravit meze výkonu zpovědního tajemství nebo práva obdobného zpovědnímu tajemství (tak, jak to například učinily Kalifornie nebo Austrálie nebo rozšířit výčet trestných činů v § 367 trestního zákoníku)? Z důvodu toho, že úprava jde nad rámec právního stavu po datu ratifikace smlouvy?

3. Charakter práva na zpovědní tajemství (práva obdobného zpovědnímu tajemství) a jeho potenciální rozšíření

Jaký je současný rozsah práva obdobného zpovědnímu tajemství u pastoračních pracovníků ve smyslu čl. 4 smlouvy? Jak se liší pastorační pracovníci od duchovních, když některé základní dokumenty církvi zahrnují pastorační pracovníky mezi duchovní? Jak se liší duchovní a pastorační péče ve smyslu čl. 8 odst. 1 smlouvy? Jaká konkrétní práva a povinnosti zakládá nad rámec čl. 4 odst. 1 druhý odstavec čl. 4? Zakládá smlouva povinnost rozšířit úpravu mlčenlivosti některých skupin osob nad rámec stanovený současnými zákony? Zejména zakládá nějaké změny ve vztahu k § 367 trestního zákoníku? Je zákonodárce oprávněn stanovit podmínky, za kterých se může osoba stát pastoračním pracovníkem, a stanovit rozsah mlčenlivosti pastoračních pracovníků? Co konstituuje zpověď ve smyslu ustanovení smlouvy a českého práva a jak čelí ústavní pořádek a právní řád tomu, aby zpovědní tajemství (nebo právo obdobného zpovědnímu tajemství) nebylo zneužíváno k zatajení informace, kterou se duchovní nebo pastorační pracovník dozví při výkonu své pracovní činnosti mimo svátost?

4. Postavení jiných církví a náboženských společností

Svědčí práva a povinnosti ve smlouvě uvedené i jiným registrovaným církvím nebo náboženským společností? Pokud nikoli, zakládá tento fakt rozpor s některým z ustanovením Listiny (např. čl. 2 odst. 1, čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 3)? Pokud ano, jsou takto zakládána práva a povinnosti i církvím nebo náboženským společností, jež jsou výrazně odlišné od katolické církve/Svatého stolce, případně i dosud neznámé, v budoucnosti registrované církve nebo náboženské společnosti? Pokud ano, znamená to, že se oproti současnému právnímu stavu rozšíří okruh osob, kterým svědčí právo výkonu zpovědního tajemství nebo výkon práva obdobného zpovědnímu tajemství? Je jedním z důsledků ratifikace smlouvy to, že pokud by Česká republika chtěla v budoucnu upravit svůj vztah s církvemi, bude to moci udělat pouze v mezích, v jakých to povolí tato smlouva?

Pan náměstek Smolek uvedl na kulatém stole: „Ano, smlouva se vztahuje na všechny církve registrované v České republice, je to tak. Ale prostřednictvím převodníku, kterým jsou naše mezinárodní závazky a naše ústava. Ale ano, odpověď je jednoznačně ano.“ (16:41) Oproti tomu pan posl. Balaš uvedl na schůzi: Pokud jde o to, jestli mohou ostatní církve nárokovat stejné postavení, tak já sice si velmi vážím pana doktora Smolka, on je opravdu odborník, ale tady s ním nesouhlasím, protože tady žádný most-favored-nation clause neexistuje. To platí mezi - to platí pro příslušníky třetích států, třeba v investičním právu nebo v nějakých jiných případech, ale tady určitě ne, tady si myslím, že sice mohou nárokovat ty ostatní církve stejné zacházení, ale nemají na to nárok právní ani podle mezinárodního práva, ani podle práva vnitrostátního.

5. Slučitelnost práva obdobného zpovědnímu tajemství u pastoračních pracovníků s právem obětí trestné činnosti na ochranu jejich důstojnosti ze strany státu

V případě, že pojem pastoračního pracovníka má jiný obsah než pojem osoby, které svědčí zpovědní tajemství podle dnešních právních předpisů, jak bude zajištěno, aby mlčenlivost všech pastoračních pracovníků ve výsledku nevedla k negaci práv zvláště zranitelných obětí trestné činnosti proti důstojnosti v sexuální oblasti?

Pokud církev podle svých vnitřních předpisů požaduje po zpovědníkovi, aby kategoricky dodržoval mlčenlivost, ačkoliv zákon stanoví v některých případech odchylný postup (§ 367 trestního zákoníku o překažení trestného činu, resp. § 124 věta druhá občanského soudního řádu), poskytně české právo v návaznosti na ratifikovanou smlouvu ochranu zpovědnímu tajemství, i když takový postup bude k újmě oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti?

Podle nálezu Ústavního soudu II. ÚS 527/23 z ústavního pořádku vyplývá jednoznačná povinnost státu trestat a potírat všechny druhy sexuálního jednání bez souhlasu. Dále podle Ústavního soudu v souvislosti s ochranou základních práv obětí má stát povinnost nejen objasnit trestnou činnost, ale také napravit způsobenou újmu, zamezit jejímu opakování a prostřednictvím přiměřených opatření oběti chránit před vznikem druhotné újmy. Tato povinnost vyplývá i z pozitivních závazků států podle čl. 8, a dokonce i čl. 3 Úmluvy [rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ze dne 13. 2. 2024 ve věci X. proti Řecku, stížnost č. 38588/21, bod 68].

Podle kánonu 983 platí: „Zpovědní tajemství je neporušitelné, proto není dovoleno zpovědníkovi slovy nebo jakýmkoliv způsobem a z jakékoliv příčiny cokoli vyzradit na kajícího. Zpovědník nesmí nikdy porušit zpovědní tajemství, i kdyby šlo o ochranu jeho vlastního života, a tato povinnost trvá rovněž po smrti penitenta. Pokud by kněz přesto povinnost zachovat zpovědní tajemství porušil, upadl by již tímto činem do tzv. exkomunikace, což znamená vyloučení ze společenství církve a zastavení kněžské služby. (Tereza Kuklová: Zpovědní tajemství: nedotknutelné ani trestním řízením? Právo21.cz, 2022.)

6. Dopad smlouvy na hrozbu exkomunikací v případě překažení trestného činu

Je hrozba exkomunikací za porušení kanonického práva ohledně zpovědníka v souladu se současnými zákony vyžadujícími překažení trestného činu, případně jaká existuje obrana proti takové hrozbě nebo postihům vyplývajícím z jejího naplnění, a byla by taková hrozba v souladu se zákony v případě ratifikace smlouvy, zejména s ohledem na překažení trestných činů týkající se důstojnosti v sexuální oblasti?

7. Srovnání s ostatními konkordáty

Má Svatý stolec uzavřenou smlouvu s jinými státy s podobným zněním čl. 4? Prosim uveďte srovnání a případně důsledky pro aplikaci zpovědního tajemství nebo práva obdobného v daném státě.

8. Uplatnění výhrad

Lze ke smlouvě uplatnit výhradu nebo interpretační prohlášení, které by výslovně zajistilo, že zpovědní tajemství a právo obdobné zpovědnímu tajemství nebude rozšiřováno nad rámec stávajícího zákona, případně výhradu či interpretační prohlášení pouze k čl. 4?

9. Výklad smlouvy

Jakým způsobem bude vykládána smlouva a pojmy v ní uvedené v návaznosti na čl. 14, podle něhož sporné otázky týkající se výkladu nebo provádění smlouvy budou řešeny jednáním mezi smluvními stranami diplomatickou cestou? Bude takto diplomaticky dojednaný výklad pojmů (např. pojmů duchovní a pastorační pracovníci v čl. 4) mít přednost před výkladem soudů, případně jak bude řešen případný konflikt mezi těmito výklady a jaké dopady z tohoto konfliktu mohou vzniknout v rovině mezinárodního a vnitrostátního práva?